

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Не ті двері

Ця історія сталася бозна-коли, за тих часів, коли ваші бабусі й дідусі ще були малими дітлахами. Це дуже важлива історія, бо в ній ідеться про те, як уперше відкрилися шляхи між землями Нарнії та нашим світом. Тоді містер Шерлок Холмс усе ще мешкав на Бейкер-стріт, а брати й сестри Бастейбли* шукали скарби на Льюїсгемській дорозі. Нещасні хлопчаки, які зростали у ті часи, мушили щодня носити тісні крохмальні комірці, а в школах, куди вони ходили, дітям зазвичай велося куди гірше, ніж у нинішніх. А от їжа тоді була значно кращою; що ж до солодощів, то не стану навіть розповідати, наскільки вони були смаковитими й дешевими, аби вам намарно слинки не текли.

У ті дні в Лондоні жила дівчинка на ім'я Поллі Пламер. Вона мешкала в одному з невеличких будиночків, що стояли впритул один до одного, всуціль зліпившись у довжелезну ланку. Одного ранку Поллі гуляла в садку за будинком, коли раптом з-за паркану вигулькнуло обличчя незнайомого хлопчика — він переліз через

* Бастейбли — герої популярних повістей англійської письменниці Едіт Несбіт («П'ятеро дітей і чудовисько», «Історія шукачів скарбів»); п'ятеро дітей та їхній батько-удівець Ричард Бастейбл.

мур. Поллі неабияк здивувалася, бо ж досі в сусідньому домі не було жодних дітей, лише старий самотник містер Кеттерлі та стара діва міс Кеттерлі, його сестра. Тож Поллі роздивлялася хлопця з неприхованою цікавістю. Обличчя незнайомця було геть замурзане, ніби він спершу вимастив руки землею, тоді вволю наплакався, а потім витирав сльози брудними долонями. По правді, все майже так і було.

— Привіт, — сказала Поллі.

— Привіт, — відповів хлопчик. — Як тебе звати?

— Поллі. А тебе?

— Дігорі.

— Знаєш, у тебе дуже кумедне ім'я, — зауважила Поллі.

— Анітрохи не кумедніше за Поллі, — огризнувся хлопчик.

— Ще й як кумедніше, — обурилося дівча.

— Ні, не кумедніше, — наполягав Дігорі.

— Принаймні я вмиваюся, — закопилила губки Поллі. — Тобі б це теж не завадило, особливо після... — і тут вона зупинилася, бо збиралася сказати: «Особливо після того, як ти порюмсав», але вчасно схаменулася, що це було б зовсім неввічливо.

Але Дігорі ніби прочитав її думки.

— Добре, я справді плакав! — вигукнув він таким голосом, ніби почувався настільки нещасним, що байдуже йому до того, чи знатиме хтось про його сльози.

— Ти б теж плакала, — правив своєї хлопець, — якби все життя прожила за містом, мала власного поні й річку внизу за садком, а тоді тебе взяли й запхали до такої мерзеної діри, як ця!

— Лондон — зовсім не діра, — зашарілася Поллі. Але хлопець уже розійшовся й провадив далі, навіть не уваживши її слів:

— І якби твій батько поїхав до Індії, а ти б мала жити з тіткою та божевільним дядечком (ну от кому таке сподобається?), бо вони доглядають твою маму, яка тяжко хворіє і ось-ось... ось-ось... помре!..

І тут його обличчя скривилося від заледве стримуваних ридань.

— Я не знала. Вибач мені, будь ласка, — ніяково мовила Поллі. А тоді, просто щоб не мовчати, та й для того, щоб якось пожвавити розмову, запитала:

— А що, містер Кеттерлі справді божевільний?

— Ну, або він несповна розуму, — відповів Діґорі, — або тут криється якась таємниця. У нього є кабінет на другому поверсі, й тітка Летті суворо заборонила мені туди навіть зазирати. Це вже само собою підозріло, але і це ще не все. Щоразу, як дядько намагається звернутися до мене за столом, тітка затикає йому рота. Каже щось приблизно таке: «Ендрю, не займай хлопця» або «Я певна, Діґорі нічого не хоче про це чути», або ще «Так, Діґорі, може, ти підеш побавишся у садку?»

— А що він хоче тобі сказати?

— Не знаю. Йому ніколи не вдавалося до пуття висловитися. Та й це ще не все. Однієї ночі — та ж оцієї ночі, якщо точно — я йшов до себе в кімнату повз горішні сходи (по правді, не люблю там ходити) і, присягаюся, чув згори моторошний крик.

— Може, він там тримає під замком божевільну дружину?

— Знаєш, я про це теж думав.

— Або підробляє гроші!

— А може, він пірат, як отой чоловік на початку «Острова скарбів», і переховується від своїх товаришів по команді!

— Як захопливо! — сплеснула руками Поллі. — Ніколи б не подумала, що ваш будинок такий цікавий.

— Ну, можеш вважати це цікавим, — буркнув Діґорі. — Але, повір мені, ти б умиць передумала, якби мусила там спати. От тобі б сподобалося лежати в темряві й дослухатися, як дядечко Ендрю скрадається коридором до твоєї кімнати? А ще в нього такі жахнючі очі...

Отак заприязнилися Поллі та Діґорі, й, оскільки літні канікули тільки починалися, а до моря цього року ніхто з дітей не поїхав, то бачилися вони майже щодня. Їхні пригоди почалися переважно через те, що літо видалося як ніколи холодним та дощистим. Тому дітям доводилося вигадувати забавки вдома — власне, найчастіше це були такі собі домашні експедиції. Просто не віриться, скільки надзвичайного можна знайти у великому будинку, озброївшись згарком свічки, а вже у нескінченному шерезі таких будинків — то й поготів. Ще бозна-коли Поллі, до прикладу, виявила, що на маленькому горищі за дверима стоїть великий бак із водою, а за ним є загадковий темний закапелок, куди можна запросто заповзти, тільки — нишком. Цей закапелок був наче довгий тунель між цегляною стіною та навскісним дахом; крізь шпарини в даху пробивалися промінці світла. Підлоги не було, тож доводилося стрибати по кроквах, зліплених самим лише крихким тиньком, що на нього стань — і неодмінно опинишся в кімнаті поверхом нижче, провалившись туди прямо крізь стелю. Початок цього тунелю — одразу за баком із водою — слугував Поллі за Печеру Контрабандистів. Вона постягувала туди

шматки старих паків, поламани сидіння від кухонних стільців та інші речі, якими можна було закласти долівку від крокви до крокви, змайструвавши принаймні щось схоже на справжню підлогу. Поллі ховала в тунелі скриньку з різноманітними скарбами, оповідання, яке вона сама написала, і кілька яблук. Дівчинка часто приходила сюди поласувати імбирним квасом: запилюжені пляшки перетворювали тунель на справжнє розбійницьке лігво.

Дігорі вподобав печеру (хоча прочитати оповідання Поллі йому не дозволила), але не збирався припиняти на цьому їхні експедиції.

— Слухай, — запитав хлопчик, — а як далеко простягається твій тунель? Тобто він закінчується там, де й сам будинок?

— Ні, — відповіла Поллі. — Стінки не сягають самі-сінького даху, тому тунель іде далі. Не знаю, правда, як далеко.

— Виходить, ми можемо пробратися вздовж усіх будинків.

— Виходить, можемо, — погодилася Поллі. — І... о! Уяви!

— Що?

— Ми можемо пробиратися до інших будинків!

— Ага, і нехай нас приймуть за грабіжників! Красенько дякую.

— Ой, теж мені розумник. Взагалі-то я мала на увазі будинок за твоїм.

— А що в ньому такого?

— Ну, він порожній. Татко каже, там ніхто ніколи не жив, принаймні відтоді, як ми тут.

— Що ж, тоді ми просто мусимо туди зазирнути.

Насправді Дігорі був куди більш схвильований, ніж це видавалося з його спокійних та розважливих слів. Бо, ясна річ, він (як, гадаю, і ви, якби опинилися на його місці) миттю подумав, з чого б то будинок могли покинути на такий тривалий час. Поллі це також спало на думку. Звісно, жоден з них не вимовив уголос слова «привиди». Проте обоє вирішили, що, коли вже ідею виголошено, відмовлятися від такої пригоди було би просто боягузством.

— Може, подамося туди вже зараз? — запропонував Дігорі.

— Давай, — трохи розгубилася Поллі.

— Якщо ти не впевнена, то краще не треба, — сказав хлопчик.

— Якщо ти — за, то я з тобою, — зважилася Поллі. — Але як ми довідаємося, що потрапили з одного будинку до іншого?

Поміркувавши, діти вирішили вибратися назад на горище та виміряти його кроками з крокви на крокву, щоб знати розмір кімнати. Тепер залишалось додати ще з чотири кроки на коридор між двома горищами в будинку Поллі, а тоді стільки ж на кімнату прислуги і на комору, й вони знатимуть довжину всього будинку. Коли ж проминуть цю відстань двічі, то, виходить, опиняться вже за будинком Дігорі. Отже, будь-які двері, що вони там побачать, приведуть їх на горище порожнього будинку.

— Та взагалі я навіть і не чекаю, що він справді виявиться порожнім, — заявив Дігорі.

— А чого ж ти чекаєш? — здивувалася Поллі.

— Думаю, хтось потай мешкає там, але виходить і повертається тільки вночі, користуючись тьмяним ліхтариком. Може, ми навіть натрапимо на банду страшних злочинців та дістанемо нагороду. Тільки йолопи вірять, що будинок можуть покинути так надовго, хоч він і не приховує жодної таємниці!

— Татусь каже, це через каналізацію, — ніяково зауважила Поллі.

— Тьху ти! Ці дорослі такі зануди! — презирливо скривився Дігорі.

Тепер, коли вони розмовляли на горищі, залитому денним світлом, а не в Печері Контрабандистів, при непевному мерехтінні свічки, думка про привидів у закинутому домі вже не видавалася такою реальною.

Вимірявши кроками горище, вони схопилися за олівці та взялися до розрахунків. Щоправда, спочатку вони отримали геть різні результати, але навіть і та відповідь, що вийшла після всіх суперечок та узгоджень, навряд чи була цілком правильною. Та хай там як, а діти квапилися розпочати свою експедицію.

— Маємо йти тихо-тихо, — прошепотіла Поллі, коли вони знову пролізли за бак із водою.

Оскільки попереду чекала неабияка пригода, кожен прихопив по свічці (Поллі мала у своїй печері чималенькі запаси цього добра). У тунелі було темно, порохняво, гуляли незатишні протяги, а Поллі та Дігорі стрибали з крокви на крокву в цілковитій тиші, хіба іноді перешіптуючись зауваженнями на кшталт «Зараз ми навпроти твого горища» або «Це десь половина нашого будинку». На щастя, ніхто з них не перечепився, свічки не згасли, тож зрештою вони дісталися маленьких дверцят праворуч у цегляному мурі. На дверях не було ні засува, ні клямки, бо, звісно, їх було влаштовано так, аби виходити назовні, а не потрапляти крізь них досередини. Натомість був невеличкий замочок, що сам заклацувався (такі часто ставлять зі споду на дверцята шафи, що їх діти напевно подужали б відчинити).

— Спробувати? — запитав Дігорі.

— Якщо ти — за, то я з тобою, — відповіла Поллі, достоту так само, як перед тим.

Обоє відчували, що дедалі глибше загрузають у цій пригоді, та ніхто й не думав відступати.

Дігорі насилу відчинив замок, двері розчахнулися і в очі дітям знагла вдарило денне світло. Шоковані, вони заледве усвідомили, що перед ними зовсім не покинуте горище, а цілком умебльована кімната.

